

ԿՈՒՐԳԱՆՆԵՐ

ՂԱՐԱՐՈՒԼԱՂ ԳԻՒՂԻ ԿՈՒՐԳԱՆՆԵՐԸ

Անցեալ ամառ Մոսկուայի Կալսերտական շէնագիտական ընկերութեան լանձնարարութեամբ նույն ընկերութեան անդամ Պ. Ալէքսէյ Խլանովսկին պեղումներ կատարեց Փանձակի, Շուշու և Զիրբալիլի դաւառներում և բաւական թուով գիտութեան համար թանգազին իրեր գտաւ։ Խոստանալով եթէ ոչ թարգմանաբար, գոնէ քաղաածօրէն տալ նրա ալդ մասին ընկերութեան անելիք ղեկուցումը, ալժմ ուղում եմ միքանի խօսք տակ Զիրբալիլի դաւառի Ղարարուղ գիւղի կուրգանների մասին, որոնցից միքանիսը Պ. Խլանովսկին սկսել էր բանալ, բայց չետու, կամենալով շուտով վերադառնալ, ինձ խնդրեց աւարտելու ին սիրով կատարեցի ալդ լանձնարարութիւնը և արժանացալ ընկերութեան կողմից շնորհակալութեան։

Այս կուրգանները տիպաւոր են մի ընդարձակ դաշտի վերալ, Գեօնդայան գետի ափերին և բաւական բազմաթիւ են։ Սրանցից միւնը բաւական մեծ է և կրում է «Ղարաքեօփակ» անունը։ Սրա մասին կալ հետեւալ աւանդութիւնը. Շահ Աբաս անցնելով ալդ տեղից, տեսել է մի ձերունի, որ միաշնակ հնձում է իւր արտը։ Մեղքանալով նրա վրա՝ հրամայում է իւր զինուորներին անմիջապէս բոլորը հնձելու և երբ վերջացնում են, Շահ-Աբաս հարցնում է ձերունուն, թէ լաւ է ընկերովի աշխատելը։ Սա էլ պատասխանում է. «Լաւ է ընկերովի աշխատել, բայց միաշնակ ուտելը։ Սրա վրալ բարկանալով Շահ-Աբաս հրամայում է իւր զօրքին մի մի քար ձգել ալդ ետս՝ ուէր ձերունու վրալ, որից և գոլանում է ալդ բուրը։

Փոստային ճանապարհը շինելիս ալս բլրի կողքից փորել են և բաւականաչափ բրոնզէ իրեր են գտել։ Պ. Խլանովսկին ցանկութիւն էր լալումում ալս ամառ էլ գալ ալդ կուրգանը պեղելու։

Պեղուած չորս կուրգաններից ամէլի նշանատր էր մինը: Մօտ երկու սաժէն փորելուց լետոյ բացուեցան միմեանց վրայ երեք կարգ դարսուած գերաններ, որոնցից 140 հատ դուրս հանելուց լետոյ երեւաց իսկական գերեզմանը: Այստեղ կային չորս մեծ և երեք փոքրիկ երեխաների կմախքներ, որոնց մօտ գտնուեցան բրոնզէ իրեր, նիզակի ծալրեր, կաւէ ամաններ, բրոնզէ ապարանջաններ, գնդասեղներ, ուլունքներ և ալւն: Մարդկանց կմախքներից փոքր ինչ հեռու կար մի ուղտի կմախք:

Ե. Լ.

ԲԱՆԱՆՑ ԳԻՒՂԻ ԿՈՒՐԳԱՆՆԵՐԸ

Բանանց գիւղը գտնուում է Գանձակ գաւառի համանուն քաղաքի հարաւ արեւմտեան կողմը, մօտ 25-ից 30 վերստ հեռաւորութեան վրայ: Գիւղը, մի կողմից շրջապատուած է բաւական բարձր անտառապատ սարերով, իսկ միւս կողմից՝ մերկ և մացառներով ծածկուած բլրակների շարքերով: Այս բլուրների շարքերի և անտառապատ սարերի միջև տարածւում է մի բաւական խոր ձոր, որի միջով հոսում է մի գետակ: Գիւղը ունի մօտ 300 տուն բնակիչ, որոնց զբաղմունքն է գլխաւորապէս ակզեգործութիւնը և երկրագործութիւնը: Այս վերջին պարապմունքի շնորհով է, որ Բանանցում, մասնաւորապէս և բլրակների շարքերի մէջ ընկնող գիւղերում, ընդհանրապէս, մեծ քանակութեամբ կուրգաններ են բացւում, որովհետեւ հաց ծեծելիս, լարդը քամուն տալու համար, բարձր տեղեր է հարկաւոր, որի համար էլ նրանք ընտրում են բլուրների զապաթները և կալ շինում: Սւ երբ ալ նպատակով հարթում են բլուրների զապաթները, մեծ քանակութեամբ կուրգաններ են բացւում:

Այս կուրգանների միջից դուրս են եկել բազմաթիւ իրեր, որոնք դժբաղդաբար ժողովրդի տգիտութեան և մանաւանդ նախապաշարման պատճառով բոլորովին ոչնչացրուած են: Գիւղացիները ալք թանգազին իրերը սկսեալապէս զաղերո են համարում, որոնք միշտ բերում են իրենց հետ մի որեւէ դժբաղդութիւն: Այսպէս՝ ալք գիւղում պատմում էին, թէ մի գիւղացի իւր կալը շինելիս մի գեղեցիկ կռճուռ է գտնում, որի չորս կողմը զանազան կենդանակերպ նախշերով զարդարուած է եղել: Նրեկոյեան տուն վերադառնալիս կռճուռը